

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยบทบาทหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่นในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชุมชนครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในฐานะผู้ส่งสาร โดยเปรียบเทียบกับทฤษฎี และเสริมด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อทราบถึงบทบาทหน้าที่และปัจจัยที่มีผลต่อการทำหน้าที่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยข้อมูลจากรูปแบบรายการวิทยุที่ได้นำออกอากาศ (Content Analysis) , ซึ่งจะเป็นการวิจัยจากเอกสารเป็นหลัก (Documentary Research)และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informants) และจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ แล้วนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) นำไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ที่มาของรายการผังรายการ และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายการ เนื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ทำการศึกษา เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่น จึงไม่ค่อยมีการตีพิมพ์ในสิ่งพิมพ์ภายนอก ผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูลจากเอกสารสื่อสารภายในสถานีเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงกฎหมาย พระราชบัญญัติ และ ระเบียบต่าง ๆ ของ กบว.และ กกช. ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงที่ทุกสถานีต้องปฏิบัติตาม โดยค้นคว้าจากหนังสือกฎหมายที่มีการพิมพ์เผยแพร่

2. ข้อมูลประเภทรายการวิทยุ (Content Analysis)

สถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีสถานีตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี มีอยู่ทั้งสิ้น 5 สถานี ได้แก่

1. สถานีวิทยุกระจายเสียงมณฑลทหารบกที่ 14 ออกอากาศด้วยระบบ เอฟ เอ็ม ความถี่ 98.25 เมกกะเฮิร์ต
2. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี ออกอากาศด้วยระบบ เอฟ เอ็ม ความถี่ 99.75 เมกกะเฮิร์ต
3. สถานีวิทยุทหารเรือเมืองพัทยา ออกอากาศด้วยระบบ เอฟ เอ็ม ความถี่ 104.75 เมกกะเฮิร์ต
4. สถานีวิทยุองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เมืองพัทยา ออกอากาศด้วยระบบ เอฟ เอ็ม ความถี่ 107.75 เมกกะเฮิร์ต
5. สถานีวิทยุทหารเรือสัตหีบ ออกอากาศด้วยระบบ เอ เอ็ม ความถี่ 110.70 เมกกะเฮิร์ต

หากพิจารณาโครงสร้างการเป็นเจ้าของ เห็นได้ว่ามีสถานีวิทยุที่เป็นของหน่วยรัฐอยู่ 4 สถานี และ เป็นของรัฐวิสาหกิจ 1 สถานี ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับโครงสร้างการเป็นเจ้าของของสถานีวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศไทยในปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาครั้งนี้ สามารถเป็นตัวแทนของสถานีวิทยุท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีได้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียงที่เป็นของรัฐวิสาหกิจ 1 สถานี คือ สถานีวิทยุองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เมืองพัทยา ซึ่งเป็นสถานีที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับ 1 ในจังหวัดชลบุรี สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงที่เป็นของรัฐ ในช่วงที่ศึกษาความเป็นไปได้ในการทำวิจัย ผู้วิจัยได้ทดลองฟังรายการของทุกสถานี พบว่า รายการส่วนใหญ่จะเน้นทางด้านบันเทิง เป็นการเปิดเพลงสลับกับการพูดคุย แต่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี (สวท. ชลบุรี) มีการนำเสนอเนื้อหา และ กิจกรรมบางส่วนที่เป็นเรื่องของความรู้ / สาธารณประโยชน์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาเนื้อหารายการที่ออกอากาศทั้งภาคสาระ และ บันเทิงของสถานีวิทยุ อสมท.

พัทยา และ สวท. ชลบุรี ว่ามีการแสดงบทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ เพียงใด โดยจะบันทึกรายการที่ออกอากาศตั้งแต่วันจันทร์ ถึงวันอาทิตย์ เป็นระยะเวลา 45 วัน โดยผู้วิจัยสุ่มอัดอากาศรายการให้ครบทุกช่วงสำหรับ

สถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท. พัทยา และ รายการที่ผลิตเองของสถานีวิทยุ สวท. ชลบุรีลงในเทปคาสเซ็ท และนำมาศึกษารูปแบบรายการเพื่อศึกษาแนวความคิดหลัก รูปแบบการนำเสนอ และวิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของสถานีวิทยุ นั้น ๆ

3. ข้อมูลประเภทบุคคล คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นการซักถามเฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกละเอียด ถูกต้อง ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างแน่นอน (Unstructured Interview) เป็นวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีคำถาม คำตอบเขียนไว้ตายตัว เป็นการซักถามไปตามเนื้อเรื่องและผู้สัมภาษณ์วางแผนไว้ล่วงหน้าว่า จะถามเรื่องอะไร ถ้าสิ่งที่ต้องการทราบยังไม่ชัดเจน ก็จะตั้งคำถามต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อวิทยุท้องถิ่น โดยแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามแนวทฤษฎี และเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายทางความคิดที่เกี่ยวพันกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงได้กำหนดลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ผู้ส่งสาร และ ผู้รับสาร และได้อาศัยแนวคิดเรื่องการทำหน้าที่ของ เดนิส แมคเคลล และ สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น แบ่งผู้รับสารออกเป็น 4 กลุ่มย่อย และก่อนที่จะสัมภาษณ์ผู้รับสารที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละราย ผู้วิจัยได้ถามถึงพฤติกรรมการฟังวิทยุของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อจะได้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับฟังสถานีวิทยุที่ผู้วิจัยเลือกมาวิเคราะห์ ดังนั้นเนื้อหาที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับจากวิทยุ หรือ ทักษะที่ผู้ให้ข้อมูลหลักมีต่อสถานีวิทยุ นั้น จะเกี่ยวเนื่องกับสถานีวิทยุกระจายเสียงที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งจากเนื้อหาสาร , ผู้รับสาร และ ผู้ส่งสาร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

1. ตัวแทนรัฐ ประกอบด้วย

นาย ฉัตรชัย ทิมกระจ่าง นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองศรีราชา สัมภาษณ์เมื่อ 22 กรกฎาคม 2541

นาย บุญเลิศ น้อมศิลป์ นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลแหลมฉบัง สัมภาษณ์เมื่อ
28 กรกฎาคม 2541

นาย ไพรัช สุทธิธำรงสวัสดิ์ นายกเมืองพัทยา สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน
2541

นาย สุพันธ์ สุภาผล ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลจอมเทียน สัมภาษณ์
เมื่อ 13 กันยายน 2541

นาย ประยูร สิทธิโชค ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด สัมภาษณ์เมื่อ 14
กันยายน 2541

2. กลุ่มผู้รณรงค์ ประกอบด้วย

นายโกยุทธ บ่อเกิด รักษาการหัวหน้างานประชาสัมพันธ์เมืองพัทยา
สัมภาษณ์เมื่อ 27 สิงหาคม 2541

นายพิชัย สนแจ้ง ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล สัมภาษณ์เมื่อ
25 สิงหาคม 2541

นางสาว วันทนีย์ ดาราพิสุทธิ ประชาสัมพันธ์เทศบาลเมืองศรีราชา สัมภาษณ์เมื่อ
22 กรกฎาคม 2541

นายสุรชัย แสงทักษิณ ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่3
สัมภาษณ์เมื่อ 10 กันยายน 2541

นางสาววรางคณา มากกำไร สมาชิกชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โรงเรียน
ชลกันยานุกูล สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน 2541

นางสาว แววลี โชคแสวงการ สมาชิกชมรมอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติ โรงเรียน
ชลกันยานุกูล สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน 2541

นางสาว สุบัญญัติ โชคพิพัฒนพร สมาชิกชมรมอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติ โรงเรียนชล
ราษฎรอำรุง สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน 2541

3. กลุ่มผู้สร้างปัญหาหลัก ได้แก่

นาย ประสาน ไตวิวัช ประธานชุมชนซอยจุลินทร์และมิตร สัมภาษณ์เมื่อ 12
สิงหาคม 2541

นางสาว สายพิน หนูอุดม ประชาสัมพันธ์โรงแรมดุสิต รีสอร์ท พัทยา สัมภาษณ์เมื่อ
12 สิงหาคม 2541

นายปิ่น กระสังข์ ผู้จัดการฝ่ายจัดเลี้ยง โรงแรมดุสิต รีสอร์ท พัทยา
สัมภาษณ์เมื่อ 12 สิงหาคม 2541

นางประนอม ระมั่งน้อย หัวหน้าแผนกแม่บ้าน โรงแรมดุสิตรีสอร์ท พัทยา สัมภาษณ์
เมื่อ 12 สิงหาคม 2541

นางสาวอรุณรัตน์ เพ็ชรจรรยา พนักงานจัดดอกไม้ โรงแรมรอยัลการ์เด้น รีสอร์ท
พัทยา สัมภาษณ์เมื่อ 12 สิงหาคม 2541

นางนวลจันทร์ ฤกษ์คง หัวหน้าแผนกแม่บ้าน โรงแรมรอยัลการ์เด้น รีสอร์ท พัทยา
สัมภาษณ์เมื่อ 12 สิงหาคม 2541

นางสาวสุพันธ์ นิลเขต พนักงานแผนกแม่บ้าน โรงแรมรอยัลการ์เด้น รีสอร์ท
พัทยา สัมภาษณ์เมื่อ 12 สิงหาคม 2541

นางสาวอารยา เกิดศรีสุข ผู้จัดการแผนกแม่บ้าน โรงแรมรอยัลการ์เด้น รีสอร์ท
พทยา สัมภาษณ์ เมื่อ 12 สิงหาคม 2541

นาง ชรินทร์ อัดตนารด ประธานชุมชนริมทะเล สัมภาษณ์เมื่อ 27 กรกฎาคม
2541

4. ผู้สร้างปัญหารอง

นางสาว ภาศินี โกมลมิศร์ ผู้อาศัยในเขตชุมชนเมือง สัมภาษณ์เมื่อ 11
กันยายน 2541

นางสาว อัญญา เปี่ยมประเสริฐ ผู้อาศัยในเขตชุมชนเมือง สัมภาษณ์เมื่อ 11
กันยายน 2541

นางสาวอาพัชรีย์ พลอยสมบุรณ์ ผู้อาศัยในเขตชุมชนเมือง สัมภาษณ์เมื่อ 11
กันยายน 2541

นางสาว สุกานดา ตันติโอฬาร ผู้อาศัยใกล้ป่าชายเลน สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน
2541

นางสาว ชนุดพร บุญส่งสวัสดิ์ ผู้อาศัยใกล้ป่าชายเลน สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน
2541

นาย ศิริวัฒน์ ไต๊ะวิเศษกุล ผู้อาศัยใกล้ป่าชายเลน สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน
2541

นางสาว กรรณยุมา ตันวิเศษ ผู้อาศัยนอกเขตเมือง สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน
2541

นาย สุนทร สอนเนย   ผู้อาศัยนอกเขตเมือง   สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน
2541

นาย สาโรจน์ นาคจู   ผู้อาศัยนอกเขตเมือง   สัมภาษณ์เมื่อ 11 กันยายน
2541

นาย ชนิต เดชโรจนัย   ผู้จัดการทั่วไป   ห้างหุ้นส่วนจำกัดสินทรัพย์ศิริ
(โรงไม้หิน) สัมภาษณ์เมื่อ 18 กันยายน 2541

กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างปัญหาปริมาณขยะ , น้ำทิ้งชุมชน , การรुक้า
ป่าชายเลน ตลอดจนการลดลงของสัตว์น้ำ)

5. ผู้ได้รับผลกระทบ ได้แก่

นางสาวสุกัญญา   เจิมขุนทด   ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดบางแสน   สัมภาษณ์เมื่อ
9 สิงหาคม 2541

นางสาวละออง   เสริมศิริ   ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดบางแสน   สัมภาษณ์เมื่อ
9 สิงหาคม 2541

นางวิไล   รัตนพงษ์บัณฑิต   ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดบางแสน   สัมภาษณ์เมื่อ
9 สิงหาคม 2541

นางสาวรำพึง   ดีพร้อม   ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดบางแสน   สัมภาษณ์เมื่อ
9 สิงหาคม 2541

นางสาวอรสา   พุทธฤดีสุข   ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดบางแสน   สัมภาษณ์เมื่อ
9 สิงหาคม 2541

นางอุปถัมภ์ นุชผ่อง 22 สิงหาคม 2541	ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดพัทยา สัมภาษณ์เมื่อ
นางสมพิศ เพ็ญเกษม 9 สิงหาคม 2541	ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดบางแสน สัมภาษณ์เมื่อ
นายประสิทธิ์ สุขกุล 9 สิงหาคม 2541	ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดบางแสน สัมภาษณ์เมื่อ
นางบุษบา สุวรรณรัตน์ 9 สิงหาคม 2541	ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดบางแสน สัมภาษณ์เมื่อ
นายณรงค์ เบญจวาหนัด 9 สิงหาคม 2541	ผู้ประกอบการร้านค้าริมหาดบางแสน สัมภาษณ์เมื่อ

สำหรับแนวทางคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของวิทยุท้องถิ่น ทั้งที่เป็นบทบาทปัจจุบัน และ บทบาทที่เป็นความคาดหวัง มีดังต่อไปนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่กำลังกระทำอยู่ และบทบาทที่เป็นความคาดหวัง

- คิดว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมในที่เห็นว่ารุนแรงที่สุด
- เคยรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมผ่านสื่อบ้างหรือไม่
- สื่อทำหน้าที่ใดบ้างในความเห็นของผู้ให้ข้อมูล (ต่อการอนุรักษ์) โดยใช้เกณฑ์เดียวกับการวิเคราะห์เนื้อหา
- มีความพึงพอใจมาก – น้อยเพียงใด ต่อการทำหน้าที่ดังกล่าวของสื่อ
- มีความคาดหวังหรือไม่ อย่างไร (พิจารณาตามเกณฑ์การวิเคราะห์) เรียงตามลำดับที่คาดหวัง
- เหตุใดจึงเห็นว่าบทบาทหน้าที่ดังกล่าวมีความสำคัญ

2. กลุ่มผู้ส่งสาร ได้แก่

กลุ่มผู้ผลิตรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี

นายจำนงค์ ครุฑแก้ว ผู้อำนวยการสถานี สัมภาษณ์เมื่อ 28 สิงหาคม 2541

นางมณีรัตน์ ชาญชัยศิลป์ หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการ สัมภาษณ์เมื่อ 4 กันยายน 2541

กลุ่มผลิตรายการสถานีวิทยุ อสมท. พัทยา

นางสาวชจีณา บุนนาค อดีตนายสถานีวิทยุ อสมท. พัทยา สัมภาษณ์เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2541

นายสุระ ลุจติภูมิ นายสถานีวิทยุ อสมท. พัทยา สัมภาษณ์เมื่อ 16 ตุลาคม 2541

นายบุญเกิด วิวัฒน์เดชา กรรมการผู้จัดการบริษัท วี ซี สปอต โปรดักชั่น จำกัด สัมภาษณ์เมื่อ 16 ตุลาคม 2541

นายบุญทรัพย์ วิวัฒน์เดชา ผู้จัดการฝ่ายรายการ บริษัท วี ซี สปอตโปรดักชั่น จำกัด สัมภาษณ์เมื่อ 16 ตุลาคม 2541

นางวิมลมาศ ภควัดโสภณ ผู้จัดการฝ่ายการตลาด บริษัท วี ซี สปอตโปรดักชั่น จำกัด สัมภาษณ์เมื่อ 16 ตุลาคม 2541

นางสาวกุลวดี ปฐมชัยอัมพร หัวหน้าฝ่ายสร้างสรรค์รายการ บริษัท วี ซี ๗ สัมภาษณ์เมื่อ 16 ตุลาคม 2541

นางสาวอุไร สารวงษ์ 2541	นักจัดรายการ	สัมภาษณ์เมื่อ	16 ตุลาคม
นายไกรสร บุญมา 2541	นักจัดรายการ	สัมภาษณ์เมื่อ	16 ตุลาคม
นางสาวเบญจมาภรณ์ ปราบพาล 2541	นักจัดรายการ	สัมภาษณ์เมื่อ	16 ตุลาคม

สำหรับแนวทางคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้ส่งสาร เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการทำหน้าที่ของผู้ส่งสารในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีดังต่อไปนี้
ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการทำหน้าที่ ในมุมมองของผู้ส่งสาร

- ทักษะคิดโดยทั่วไปในการทำหน้าที่สื่อต่อการอนุรักษ์
- ผู้ที่กำหนดรูปแบบรายการ , ความยาว , ช่วงเวลาการออกอากาศ รวมถึงสาเหตุของการกำหนดตามลักษณะที่เป็นอยู่
- จากบทบาทที่นำมาเป็นเกณฑ์ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า บทบาทใดมีความยาก – ง่าย ต่างกันอย่างไร
- เหตุใดจึงแสดงมาก – น้อย ต่างกันในนักจัดรายการแต่ละคน
- เหตุใดจึงเลือกประเด็นนั้น ๆ มาเสนอเป็นประเด็นหลัก
- ปัญหาสิ่งแวดล้อมใดที่เห็นว่าสำคัญ และ วิธีการแก้ไขปัญหาที่คิดว่าเหมาะสม
- มีปัจจัยอะไรสนับสนุนให้กระทำบทบาทเหล่านี้ได้ (ทักษะคิด , ความรู้ความสามารถของนักจัดรายการ , การส่งเสริมจากผู้บริหาร ฯลฯ)
- สำหรับหน้าที่อื่น ๆ ที่ไม่สามารถกระทำได้นั้น มีปัจจัยใดเป็นอุปสรรค (แหล่งข้อมูล , เวลา , นโยบายองค์กร , งบประมาณ ฯลฯ)
- ปัจจัยใดมีความสำคัญมากที่สุด เพราะเหตุใด

สาเหตุที่ศึกษาสถานีวิทยุ 2 สถานีดังกล่าว เพราะเห็นว่า สถานีวิทยุกระจายเสียง ทั้ง 2 สถานี มีโครงสร้างต่างกัน ทั้งในด้านการเป็นเจ้าของ , รายได้ , การควบคุม และรูปแบบรายการ ซึ่งโครงสร้างของสถานีวิทยุทั้ง 2 สถานี มีดังต่อไปนี้

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี

เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงที่จัดตั้งขึ้นตามโครงการ " ขยายบริการวิทยุกระจายเสียง ระบบเอฟ เอ็ม ทั่วประเทศไทย " ชุดแรก ทำการทดลองส่งกระจายเสียงในระบบเอฟ เอ็ม ตั้งแต่ปลายปี 2536 และเปิดสถานีอย่างเป็นทางการในเดือนกุมภาพันธ์ 2537 พื้นที่ส่งกระจายเสียงครอบคลุมจังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสมุทรปราการ ทุกอำเภอ รวมถึงบางส่วนของจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี นครนายก และตำบลใกล้เคียงริมทะเลของจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี กรุงเทพฯ และอ่าวไทยตอนบน รูปแบบการดำเนินการส่วนหนึ่งทางเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุจะเป็นผู้ดำเนินรายการเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรายการข่าว และมีรายการที่หน่วยราชการอื่น ๆ มาจัด รวมทั้งการถ่ายทอดรายการภาคบังคับจากกรมประชาสัมพันธ์ สปอตของหน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งรวมแล้วรายการประเภทนี้มีประมาณ 43% ส่วนเวลาที่เหลืออีก 57 % เป็นเวลาที่กรมประชาสัมพันธ์ขายให้กับบริษัทมีเดีย พลัส ซึ่งจะถ่ายทอดรายการผ่านดาวเทียมจากกรุงเทพฯ

สถานีวิทยุอสมท.พัทยา

จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2527 เป็นสถานีวิทยุเอฟ เอ็ม ในส่วนภูมิภาคสถานีแรกของอสมท. โดยออกอากาศเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ และให้ความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว รูปแบบการดำเนินการส่วนใหญ่อีกคือ ให้บริษัท หรือ นักจัดรายการอิสระ มาซื้อเวลา รายได้จะมาจากการให้เช่าเวลา หรือ การบริการโฆษณา รายได้ส่วนหนึ่งมาจากเงินอุดหนุนจากรัฐ ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 ได้เปิดให้ประมูลการบริหารคลื่นทั้งคลื่น โดยบริษัทที่ประมูลได้ คือ บริษัท วี ซี สปอต

โปรดักชั่น ซึ่งบริหารงานมาจนถึงปัจจุบัน และได้เปลี่ยนรูปแบบการจัดรายการจาก Block Program มาเป็น Format Station รายได้ของอสมท. จะมาจากการใช้สัมปทาน เพียงอย่างเดียว

ปัจจุบันสถานีวิทยุ อสมท. นี้ เป็นสถานีวิทยุ ฯ ที่ได้รับความนิยมสูงสุด โดยมีพื้นที่กระจายเสียงครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดชลบุรี , พัทยา , ฉะเชิงเทรา ,บางพื้นที่ของจังหวัดระยอง และ บางส่วนของกรุงเทพมหานคร ฯ

การบันทึกข้อมูล

ข้อมูลเนื้อหารายการที่ได้จากการบันทึกเทป จะนำมาบันทึกในรูปแบบบันทึกข้อมูล เพื่อให้สะดวกในการวิเคราะห์ โดยมีวิธีการสร้างแบบบันทึกข้อมูล ดังนี้

วิธีสร้างแบบบันทึกข้อมูล

1. จัดประเภทที่ทำการศึกษาได้ดังนี้
  - 1.1 ชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง
  - 1.2 ชื่อรายการ
  - 1.3 วัน เวลาที่ออกอากาศ
  - 1.4 นักจัดรายการ
  - 1.5 รูปแบบรายการ
  - 1.6 เนื้อหา
    - 1.6.1 น้ำ
    - 1.6.2 สัตว์ป่า
    - 1.6.3 มลพิษทางอากาศ
    - 1.6.4 สารพิษ
    - 1.6.5 ป่าชายเลน
    - 1.6.6 สัตว์น้ำ
    - 1.6.7 ชายฝั่งทะเล
    - 1.6.8 ขยะ
    - 1.6.9 ป่าไม้
    - 1.6.10 ปะการัง
  - 1.7 รูปแบบการนำเสนอ
    - 1.7.1 ข่าว
    - 1.7.2 การพูดคุยเชิงสารคดี
    - 1.7.3 กิจกรรมในรายการ
    - 1.7.4 กิจกรรมนอกรายการ

- 1.7.5 สปอตวิทยุ
  - 1.7.6 เพลง
  - 1.7.7 พุดคุยโดยนักจัดรายการ
-
- 1.8 ความยาวที่นำเสนอ (นาที / วินาที)
  - 1.9 บทบาทหน้าที่ที่กระทำพิจารณาจากเนื้อหาที่นำเสนอตามเกณฑ์การวิเคราะห์

เกณฑ์การบันทึกข้อมูล

1. ผู้วิจัยฟังรายการวิทยุที่บันทึกไว้ไปที่ละช่วง ทีละรายการ ของสถานีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. กรอกรอกข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูลไปที่ละเนื้อหา โดยแบบบันทึกข้อมูล 1 ฉบับ
3. การกรอกรอกข้อความในแบบบันทึกข้อมูล ได้ออกแบบไว้ให้มีส่วนที่ต้องใช้วิธีการเครื่องหมาย และการกรอกรอกข้อความหรือคำลงในช่องว่างที่จัดให้ ดังนี้
  - 3.1 ชื่อสถานี ให้ใช้การกาเครื่องหมาย ส่วนชื่อรายการใช้การบันทึกข้อความ
  - 3.2 รูปแบบการนำเสนอ จะพิจารณาจากการนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอทางรายการวิทยุกระจายเสียงของทั้ง 2 สถานี ว่ามีการนำเสนอในรูปแบบข่าว สารคดีสั้น จิงเกิ้ล กิจกรรมในรายการ กิจกรรมนอกรายการ สปอตวิทยุ เพลง ส่วนเนื้อหาจะพิจารณาว่าเป็นเรื่องราวของท้องถิ่น หรือ เรื่องราวทั่วไป และให้ใช้การบันทึกความถี่
    - 3.3 ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม : เนื้อหา ข้อความ ประโยคเดี่ยว หรือ ประโยครวม ที่แสดงแนวคิดสำคัญของเรื่องราวของที่นำเสนอ โดยจะยึดแนวคิดหลักเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 10 ประการ ได้แก่ น้ำ สัตว์ป่า มลพิษทางอากาศ สารพิษ ป่าชายเลน สัตว์น้ำ ชายฝั่งทะเล ชยะ ป่าไม้ ปะการัง โดยพิจารณาว่าเนื้อหาที่นำเสนอแต่ละครั้งมีแนวคิดหลักอย่างไร และจัดเข้าอยู่ในขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ หากเนื้อหาใดประกอบด้วยแนวคิดมากกว่า 1 เนื้อหา และมีน้ำหนักเท่า ๆ กัน จะบันทึกมากกว่า 1 เนื้อหา แต่หากเนื้อหามีความสำคัญมากกว่าเนื้อหานึงอย่างเห็นได้ชัด จะบันทึกเพียงเนื้อหาเดียว โดยใช้การบันทึกความถี่
    - 3.4 บทบาทหน้าที่ที่กระทำ จะพิจารณาสรุปจากเนื้อหาที่ออกอากาศว่ามีลักษณะที่มุ่งแสดงบทบาทใด ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ที่ตั้งไว้

การกำหนดหน่วยที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง " บทบาทของวิทยุท้องถิ่นในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชุมชน " ได้ใช้หน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา 2 ประเภท เพื่อให้การวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ในเชิงปริมาณดังนี้

1. หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยในการวิเคราะห์เป็น 2 หน่วยคือ

- แนวคิดหลัก โดยจะพิจารณาเนื้อหาแต่ละชิ้นว่ามีแนวคิดหลักอย่างไร และจัดเข้าในขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ จากนั้นจะนำไปลงบันทึกเนื้อหาแต่ละชิ้นว่ามีแนวคิดหลักอย่างไร และจัดอยู่ในขอบข่ายเนื้อหาอย่างไรตามที่กำหนดไว้

- รายเรื่อง (Item) เป็นการกำหนดหน่วย โดยพิจารณาว่าเนื้อหาทางสิ่งแวดล้อมแต่ละเรื่อง จัดเป็นเรื่องกว้าง ว่าเป็นข่าว สารคดี หรือ บทความ ฯลฯ

2. หน่วยในการระบุจำนวน (Unit of Enumeration) ในการวิจัยครั้งนี้ หน่วยระบุจำนวน คือ การปรากฏ โดยนับจำนวนครั้งของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่คำนึงถึงความสั้นยาวของเนื้อหาที่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่นในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม เป็นการศึกษาบทบาทหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่นที่มีสถานีอยู่ในจังหวัดชลบุรี โดยจะศึกษาเนื้อหารายการในช่วง 2 เดือน มาวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทหน้าที่ โดยนำมาเปรียบเทียบกับแนวคิดต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. บทบาทหน้าที่ที่กำลังกระทำอยู่

เป็นการพิจารณาบทบาทหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่นที่กำลังกระทำอยู่ ต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยอ้างอิงกับแนวคิดทฤษฎีบทบาทหน้าที่ ซึ่งบทบาทที่จะนำมาพิจารณาจะแบ่งเป็น 4 กลุ่มได้แก่

1.1 กลุ่มที่ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์การแสดงบทบาทแบบ Journalistic

โดยจะพิจารณาจาก 2 บทบาท คือ

บทบาทในการนำเสนอข่าวสาร

บทบาทในการเฝ้าระวัง

1.2 กลุ่มที่ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ด้วยแนวคิด Knowledge Attitude Practice (KAP)

บทบาทในการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์

บทบาทในการสร้างสำนึกสาธารณะ

บทบาทในการให้แนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

1.3 กลุ่มที่ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์แบบการแสดงบทบาทเชิงรับ และ บทบาทเชิงรุก (Passive vs Active)

บทบาทในการให้ความสนับสนุนร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น (passive)

บทบาทในการให้สถานภาพ (passive)

บทบาทในการเป็นผู้นำสังคม ในการเสนอแนวคิดและวิธีการในการแก้ไขปัญหา (active)

บทบาทในการเป็นแกนนำในการเคลื่อนไหว เพื่อการอนุรักษ์ฯ (active)

1.4 กลุ่มการวิเคราะห์แบบการเป็นเวทีให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ย้อนกลับ

การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสื่อวิทยุท้องถิ่นที่กำลังกระทำอยู่นี้ ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณ ว่ามี มาก / น้อยเพียงไร โดยหาสัดส่วนเนื้อหาที่นำเสนอทางสถานีวิทยุท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง และพิจารณาในเชิงคุณภาพว่าเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไรด้วย และนอกจากจะวิเคราะห์จากเนื้อหารายการแล้ว ผู้วิจัยยังจะวิเคราะห์จากมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อ ซึ่งได้แก่ ตัวแทนรัฐ ผู้รณรงค์ ผู้สร้างปัญหาหลัก ผู้สร้างปัญหารอง และ ผู้ได้รับผลกระทบด้วย

2. บทบาทหน้าที่ที่คาดหวัง

เป็นการนำแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน มาเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้ และใช้ บทบาทหน้าที่ที่ใช้ในการพิจารณาบทบาทหน้าที่ที่กำลังกระทำอยู่ มาเป็นเกณฑ์ ร่วมกับกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิทยุท้องถิ่น ได้แก่ นักวิชาการ ผู้ใช้สื่อมวลชนท้องถิ่นในการเผยแพร่ข่าวสาร ผู้ผลิตรายการวิทยุของแต่ละสถานี และผู้รับสารเพื่อศึกษาว่า กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ มีความคาดหวังอย่างไร เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาทหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดทฤษฎีองค์กรรมาเป็นกรอบในการพิจารณาว่าปัจจัยใดที่มีผลต่อการแสดงบทบาทหน้าที่ของสื่อวิทยุท้องถิ่น โดยจะวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาบทบาทหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่นในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ผู้วิจัยจะนำเสนอในเชิงพรรณนาความ (Descriptive Presentive) โดยเริ่มจากนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ลักษณะเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอรายการ เพื่อนำไปอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ที่กำลังกระทำอยู่ ซึ่งจะได้จากการวิเคราะห์เนื้อหารายการวิทยุที่ออกอากาศ โดยเสนอในบทที่ 4 สำหรับในบทที่ 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอบทบาทหน้าที่ที่วิทยุท้องถิ่นกำลังกระทำอยู่ และ บทบาทหน้าที่ที่เป็นความคาดหวังของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยุท้องถิ่น สำหรับบทที่ 6 ผู้วิจัยได้นำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาท ซึ่งจะแบ่งปัจจัยเป็น 2 ลักษณะคือ ปัจจัยภายในองค์กร และ ปัจจัยภายนอกองค์กร บทสุดท้าย คือ บทที่ 7 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลสรุปและข้อเสนอแนะ